Hukuk Bölümü 1999/58 E., 1999/57 K.

- **ASKER KİŞİNİN DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARILMASI İŞLEMİ**
- **ASKERİ HİZMET**
- **DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARILAN ASKER**

- 211 S. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İÇ HİZMET KANUNU [Madde 12]
- 211 S. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İÇ HİZMET KANUNU [Madde 13]
- 657 S. DEVLET MEMURLARI KANUNU [Madde 125]
- 926 S. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ PERSONEL KANUNU [Madde 1]
- 1602 S. ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU [Madde 20]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 10]
- 2955 S. GÜLHANE ASKERİ TIP AKADEMİSİ KANUNU [Madde 7]

"İçtihat Metni"

OLAY : Gülhane Askeri Tıp Akademisi Komutanlığı Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı emrinde ordu hemşiresi olarak görev yapan davacının, hakkında düzenlenen soruşturma raporlarına göre, ideolojik ve siyasi amaçlarla çalıştığı kurumun huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak şeklindeki fiillerinin sübut bulduğu nedeniyle ve geçmişte almış olduğu disiplin cezası ile Kurum amirinin olumsuz kanaati de dikkate alınarak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-a. ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görevli Devlet Memurları Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Yönetmeliği'nin 13/5-a. maddeleri gereğince Devlet memurluğundan çıkarılmasına, MSB Yüksek Disiplin Kurulunca 14.4.1999 tarih ve 1999/1 sayı ile karar verilmiştir.

Davacı, sözkonusu Yüksek Disiplin Kurulu kararı ile Devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle, 13.7.1999 gününde genel idari yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı idare tarafından, birinci savunma dilekçesinde, Anayasa'nın 157 ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddelerine göre davanın görüm ve çözümünde askeri idari yargının görevli olduğu ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuştur.

ANKARA 3. İDARE MAHKEMESİ; 17.9.1999 gün ve E: 1999/722 sayı ile, 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesi uyarınca, AYİM'nin bir davaya bakabilmesi için idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşullarının birlikte aranması gerektiği; olayda, GATA Komutanlığında görevli ordu hemşiresi olan davacının asker kişi olduğunda tereddüt bulunmamakla beraber görevinin askeri hizmete ilişkin olmadığı, sağlık hizmetiyle ilgili bulunduğu, bu nedenle uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle görevlilik kararı vermiştir.

Davalı idarece, süresinde verilen dilekçe ile, askeri idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine, dava dosyası adıgeçen Mahkeme Başkanlığınca AYİM Başsavcılığına gönderilmiştir.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BAŞSAVCISI; 25.11.1999 gün ve 1999/10 sayı ile, Anayasa'nın 157. ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddeleri hükümlerine göre, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesinin gerektiği; sivil memur olduğu görülen davacı asker kişi sayıldığından olayda idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi koşulunun gerçekleştiği; idari işlemin, görevli yargı yerinin tespiti yönünden "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılmasının gerektiği; askeri hizmete ilişkin idari işlemlerin, idarece bir asker kişinin askeri yeterlik ve yetenekleri, tutum ve davranışları; askeri geçmişi, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevleri, askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural, gerek ve gelenekler gözönünde tutularak değerlendirilmesi sonucunda tesis edilen işlemler olduğu; davacı hakkında tesis edilen işlemin konusunun onun Silahlı Kuvvetler bünyesinde görev yapan bir kişi olmaktan çıkarılması olduğunun görüldüğü; bu durumda işlemin, görevli yargı yeri bakımından niteliğini belirlemek için memuriyetten çıkarılma sürecinde gözönünde bulundurulacak durumların askeri hizmetle ilgili olup olmadığını saptamak gerektiği; Devlet memurlarına disiplin cezası verilmesinin, kuşkusuz hem TSK.'de istihdam edilen, hem de Devletin diğer birimlerinde görevli memurlar bakımından 657 sayılı Kanun hükümlerine göre yapıldığı; ancak, TSK.'de görevli memurlar için yapılacak değerlendirmelerde kuşkusuz, askeri ortamda hizmet görmenin özellikli durumu, bu Kurumun hiyerarşik yapılanmasından ve Ülkenin birlik ve bütünlüğünü korumak görevinden dolayı oluşan yapısal özelliklerinin gözönünde bulundurulmak durumunda olduğu; görülen faaliyette bu özellikler bulunduğundan, yargısal denetimin de bunları incelemek ve irdelemek için özel olarak görevli sayılan AYİM.'de yapılması gerektiği; bu nedenle davada askeri idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre askeri idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış ve görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesi'nden istemiştir.

Başkanlıkça, 7.12.1999 günlü yazı ile, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre, Danıştay Başsavcısından yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; 10.12.1999 gün ve E: 1999/25 sayı ile, Anayasa'nın 157 ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddeleri hükümlerine göre, AYİM'nin bir davaya bakabilmesi için idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesinin gerektiği, olayda GATA Hastanesinde hemşire olan davacı asker kişi sayıldığından işlemin asker kişiyi ilgilendirdiği, davacının Devlet memurluğundan çıkarılmasında askerlik hizmetinin ve görev yerinin özelliğinin dikkate alındığı, askerlik hizmetindeki tutum ve davranışlarının askeri disiplin içinde değerlendirilerek işlem tesis edildiği, böylelikle 657 sayılı D.M.K.'nun 125/E-a. maddesi hükmü uyarınca tesis edilmesine karşın işlemin sebebi askerlik hizmetinin işleyişi ile doğrudan ilgili bulunduğundan bu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde AYİM.'nin görevli olduğunun anlaşıldığı, açıklanan nedenlerle AYİM Başsavcılığınca 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapılan başvurunun kabulü gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Yılmaz DERME, Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Bekir AKSOYLU, Mustafa BİRDEN, Dr. Erol ALPAR ve Ertuğrul TAKA'nın katılımlarıyla yapılan 27/12/1999 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde askeri idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısının askeri idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve Danıştay Başsavcısının davada askeri idari yargının görevli bulunduğuna ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Danıştay Savcısı O. Cem ERBÜK ile AYİM Savcısı Hakan ATA'nın yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, GATA Hastanesinde ordu hemşiresi olan davacının, MSB Yüksek Disiplin Kurulu kararı ile Devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece

mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağı belirtilmiş; 20.7.1972 tarih ve 1602 sayılı Yasa'nın 25.12.1981 tarih ve 2568 sayılı Yasa ile değişik 20. maddesinde de aynı hüküm yer almıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1602 sayılı Yasa'nın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan, subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

İdari işlemin, görevli yargı yerinin tespiti yönünden "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılması gerekmektedir. Eğer idari işlem askeri gereklere askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre tesis edilmiş ise bu işlemin askeri hizmete ilişkin olduğu kabul edilmelidir. Daha açık bir ifadeyle, askeri hizmete ilişkin idari işlemler: idarenin bir asker kişinin askeri yeterlik ve yeteneklerinin, tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin; askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural, gerek ve gelenekler gözönünde tutularak değerlendirilmesi sonucunda tesis edilen işlemlerdir. İşlem, askeri olmayan bir makam tarafından tesis edilmiş olsa bile durum değişmemekte menfaati ihlal edilen asker kişinin açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde görülmesi gerekmektedir.

Olayda, GATA Komutanlığı Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı emrinde ordu hemşiresi (sivil memur) olarak görev yapan davacının, hakkındaki disiplin soruşturması sonucunda, ideolojik ve siyasi amaçlarla çalıştığı kurumun huzur, sükun ve çalışma düzenini bozduğu nedeniyle ve geçmişte aldığı disiplin cezası ile Kurum amirinin olumsuz kanaati de dikkate alınarak, fiiline uyan 657 sayılı Yasa'nın 125/E-a. maddesi uyarınca, Devlet memurluğundan çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde sayılan asker kişiler arasında sivil memur da bulunduğundan, davacının asker kişi olduğu ve bu nedenle de dava konusu işlemin asker kişiyi ilgilendirdiği kuşkusuzdur.

211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 12. maddesinde, askeri hastane, askeri kurumlar arasında sayılmış olup; 2955 sayılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunu'nun "Görevler" başlığını taşıyan 7. maddesine göre, Türk Silahlı Kuvvetlerinin personel temin ve yetiştirme planları doğrultusunda, muvazzaf askeri tabip yetiştirmek, Silahlı Kuvvetlerin ihtiyaç duyduğu branşlarda uzman yetiştirmek ve lisansüstü eğitim ve öğretimini yapmak ve sağlık astsubay ve diğer sağlık personelinin eğitim ve öğretimlerini sağlamak, askeri ve genel tababet alanlarında bilimsel araştırmalar yapmak ve TSK.'nin sağlığını ilgilendiren hertürlü sorunlarda danışmanlık ve hakemlik yapmak, Silahlı Kuvvetler mensuplarıyla 211 sayılı TSK. İç Hizmet Kanunu'nda ve diğer kanunlarda askeri kurumlarda tedavileri öngörülen kişilerin hertürlü muayene ve tedavilerini yapmak gibi başlıca görevleri olan Gülhane Askeri Tıp Akademisinde ve bünyesindeki hastanede yürütülen faaliyetler, sağlık hizmeti olmakla birlikte, askeri niteliği itibariyle kuşkusuz askeri hizmete ilişkin bulunmaktadır.

Hernekadar 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 1. maddesindeki, T.S.K.'deki sivil kişilerin kendi özel kanunlarına tabi oldukları yolundaki hüküm ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun kapsam maddesi hükmüne göre T.S.K.' deki sivil memurların 657 sayılı Yasa'ya tabi oldukları açık ise de, gerek asker kişilerden olmaları gerekse askeri hizmet yürütmeleri nedeniyle, İç Hizmet Kanunu'nun 13. maddesinde yer alan "Disiplin: Kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet etmektir.

Askerliğin temeli disiplindir.

Disiplinin muhafazası ve idamesi için hususi kanunlarla cezai ve hususi kanun ve nizamlarla idari tedbirler alınır." yolundaki hükümde işaret edildiği üzere, askeri hizmetin gereği olan yasal düzenlemelere de tabi olmaları doğaldır.

Bu açıklamalara göre, davacının Devlet memurluğundan çıkarılması yolundaki işlem tesis edilirken, idarece davacının tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin; askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural, gerek ve gelenekler gözönüne alınarak değerlendirildiği ve bu işlemin yargısal denetimi sırasında da bu hususların dikkate alınacağı açık olduğundan, idari işlem askeri hizmete ilişkin bulunmaktadır.

Belirtilen durumlara göre ve olayda Anayasa'nın 157. ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddelerinde öngörülen, idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşulları birlikte gerçekleştiğinden, davanın görüm ve çözümü Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevine girmektedir.

Açıklanan nedenlerle, AYİM Başsavcısının başvurusunun kabulü ile Ankara 3.

İdare Mahkemesi'nin görevlilik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ASKERİ İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle AYİM Başsavcısının başvurusunun KABULÜ ile Ankara 3. İdare Mahkemesi'nin 17.9.1999 gün ve E: 1999/722 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 27.12.1999 gününde kesin olarak OYBİRLİĞİ ile karar verildi.